

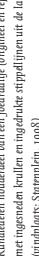
Schrijven op een plankje van was

Belangrijke documenten werden in de late middeleeuwen vervaardigd uit perkament, waarop met verf en inkt werd geschreven. Niet iedereen die kon schrijven beschikte echter altijd over zo'n kostbaar schriftblad.

Voor een paar gekrabbelde notities, het leren schrijven, of het opstellen van een conceptbrief, was een wasplankje met een stylus dan ook een veel beter alternatief.

Wie 'het woord' stylus' opzoekt komt erachter dat het Engels is voor 'griffler'. Het is een pennetje van plastic of metaal dat gebruikt wordt om schermjes aan te takken, met name bij pdas (zakcomputers). Eigenlijk dus niets nieuw onder de zon, behalve dan dat de 'touchscreens' in de middeleeuwen gewoon 'plankjes' met een laagje was waren en dat de stylus een schrifftstift is die ook al in de middeleeuwen bestond. Met behulp van het puntige uiteinde van de schrifftstift kon op het wasplankje worden geschreven. Met de vlake bovenkant kon de tekst of (be)rekening worden weggestreken. Handig: pen en gummetje ineen!

Een aantal schriftplankjes kon worden bewaard in een houten (federlaat) van leer. Naast de schriftplankjes in het foodraatje kon een schrifftstift van metaal worden gestoken. Tijdens opgravingen in Dordrecht zijn tot op heden geen (restanten van) wasplankjes gevonden, maar wel een aantal schrifftisten en moedere Federlatjes die waarschijnlijk tot het middeleeuwse schrijfgerei kunnen worden gerekend.

Rundlederen houten boxen voor schriftplankjes, met een houten (federlaat) van leer. Afkomstig uit de late middeleeuwen (vindplaats: Stadhuisplein, 1997) (Foto: O. Goubitz, 2005)

Rundlederen houten box met een houten (federlaat) voor een schriftplankje, met ingesloten stalen en houten schrifftstenen uit de late middeleeuwen (vindplaats: Stadhuisplein, 1997) (Foto: O. Goubitz, 2005)

Buddingh' las weer even voor uit eigen werk

De Keet in Sterrenburg in de jaren zeventig zijn legendarisch presentatie van maar liefst drie uitgaven waarmee het 65-jarig bestaan van Buddingh's eerste gordelijm 'de Blauwbulgorgel' werd gevierd. Buddingh' schreef de Blauwbulgorgel' in de winter van 1942/1943 toen hij wegens blooie was opgenomen in sanatorium Zonneborg in Soest. Daarna volgden snel meer gordelijmen die hem algemeen bekendheid gaven als 'vrolijke dichter' van Nederland. In de keet op het Scheffersplein was een reeks van door de dichter zelf voorgelezen rijmen te beluisteren. Daarnaast kon men genieten van, deels hilarische, beeld- en geluidsfragmenten,

aangevuld met gordelijmen op muziek. Zo kwam de dichter met het zo kenmerkende stemgeluid weer even tot leven. 'Het schrijfapparaat' in de late middeleeuwen. Het is autore Goubitz wederom gelukt een uniek boek te schrijven over een nogenoeg onbekend onderwerp en een materiaalsoort die in de archeologie tot voor kort nogal

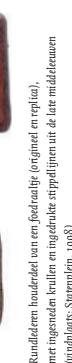
Onder de titel 'Buddingh' leest voor uit eigen werk' herleefde van 24 november tot en met 2 december een karakteristieke periode uit de Nederlandse poëzie. Kees Buddingh' werd in 1918 in Dordrecht geboren en bleef de stad tot aan zijn dood in 1985 trouw. In een in stijl aangekende bouwket op het Schrijfapparaat presenteert DIEP – archief, monumentaal en archeologie Dordrecht, beeld- en geluidsmaateriaal van en over deze bekende Dordtse dichter. Niet toevallig in een keet, want de avonden met Buddingh' in cultureel centrum

Kalfsleerden houten boxen voor schriftplankjes, met een houten (federlaat) van leer. Afkomstig uit de late middeleeuwen (vindplaats: Stadhuisplein, 1997)

Rundlederen houten box met een houten (federlaat) voor een schriftplankje, met ingesloten stalen en houten schrifftstenen uit de late middeleeuwen (vindplaats: Stadhuisplein, 1997) (Foto: O. Goubitz, 2005)

Rundlederen houten box voor een schriftplankje, met een houten (federlaat) van leer. Afkomstig uit de late middeleeuwen (vindplaats: Stadhuisplein, 1997) (Foto: O. Goubitz, 2005)

Leren heurzen en buitels

Purses in Pieces
is de titel van een onlangs verschenen boek over laatmiddeleeuwse en 16e-eeuwse leren beurzen, buitels, tassen

en foodlatjies. Het boek verschijnt in navolging van het tot standaardwerk in de Europese archeologie verheven boek *Stepping through Time* van Olaf Goubitz, dat helemaal is toegespist op schoeisel in de late middeleeuwen. Het is autore Goubitz wederom gelukt een uniek boek te schrijven over een nogenoeg onbekend onderwerp en een materiaalsoort die in de archeologie tot voor kort nogal

plaatsen op het Eiland van Dordrecht waar archeologisch onderzoek is uitgevoerd en van alle plaatsen waarvan vondstmelingen bekend zijn. Hierdoor kan ook voor onbekende plekken beter worden ingeschattet of er nog kans is op archeologische sporen. De buitkaart wordt gebruikt bij net uitgezette van het gemeentelijk archeologisch beleid.

Jacqueline Hoevenberg is senior

archeoloog bij de gemeente Dordrecht

Grote Markt onder straatniveau

diese historische vindplaats. En dat zijn er nogal wat: keramiek, glas, kleipotten, bouwmateriaal, natuursteen, metaal (waaronder munten en rekenpenningen), leder, diervlije resten (zoogdier, vogel en vis) werden opgegraven en nader bekijken. In het onderzoek wordt ook nader ingegaan op onder meer de chemische analyse van een grondmonster en het onderzoek naar haan en hout.

Het heeft even geduurd, maar het rapport over het archeologisch onderzoek dat in 2005 op de Grote Markt is uitgevoerd, is bijna klaar. Het rapport is meer dan een doorsnee basissrapport en gaat behalve op rapporten en structuren ook uitgebreid in op de materialen die zijn aangetroffen op

Cursus 'Oud Schrift' in de regio

DIEP – archief, monumenten en archeologie Dordrecht, heeft in Hardinxveld-GiesSENDAN een klein filiaal: het Regionaal Archiefinformatie Punt (RAP). Naast de cursus 'Oud schrift' die in het gebouw aan het Stek in Dordrecht worden gegeven, is het nu ook mogelijk om in de Alblaserwaard deze cursus te volgen. Emile Havens, vaste docent Oud Schrift, past de cursus aan door reeksten te selecteren uit 17 en 18e-eeuwse stukken uit de regio. De cursus wordt gegeven in de bibliotheek aan de Pietersweer 34 in Hardinxveld-GiesSENDAM en begint op 31 januari 2008. De cursus duurt acht weken, telkens twee uur op donderdagavond en kost € 100 per deelnemer. Opgeven kan telefonisch (0184-612454).

Nieuwe archeologiewet Van Malta naar Dordrecht en regio

De bescherming van het Europees archeologische erfgoed is al jaren geleidelijk vervaagd. Om precies te zijn in 1992, toen ook Nederland het Verdrag van Malta ondertekende. Als gevolg van deze afspraken is op 1 september 2007 in ons land de nieuwe Wet op de Archeologische Monumentenzorg in werking getreden. Dat heeft gevolgen voor de dagelijks praktijk in Dordrecht en de regio. Het belangrijkste uitvoisoel van deze wet is dat van nu af aan alle gemeenten in hun nieuwe bestemmingsplannen rekening moeten houden met archeologie en daar voorstellen aan moeten verbinden. Dit betekent dat archeologisch vooronderzoek vereist kan worden bij de aanvraag van een slooph-, bouw-, aanleg-, of monumentvergunningen. Onder vooronderzoek vallen bijvoorbeeld booronderzoek en proefsleuven onderzoek. De gemeente bepaalt waar dit langer op deze manier gewerkt wordt al langer op deze manier gewerkt, waarbij zelfs een verschil is gemaakt tussen de binnesteden (binnen de Spuihaven) en het buitengebied.

In het Verdrag van Malta werd al afgesproken dat archeologische vondsten het best bewaard kunnen worden op de plaats waar ze zitten: de grond. Pas als de bodem wordt verstoord door bijvoorbeeld een woningbouwproject, komen archeologen in actie. Als gevolg van de nieuwe wet laat de gemeente Dordrecht alvast een archeologische waardekaart voor de stad maken. Deze kaart moet een overzicht geven van alle vondsten op het Eiland van Dordrecht waar archeologisch onderzoek is uitgevoerd en van alle plaatsen waarvan vondstmelingen bekend zijn. Hierdoor kan ook voor onbekende plekken beter worden ingeschattet of er nog kans is op archeologische sporen. De buitkaart wordt gebruikt bij net uitgezette van het gemeentelijk archeologisch beleid.

Jacqueline Hoevenberg is senior

archeoloog bij de gemeente Dordrecht